

AVERIJ MIDDEN OP DE OCEAAN

Vroeg in de avond, tijdens de oversteek van Kaapverdië naar Frans-Guyana, schrikt de bemanning van *Catherine* wakker van een korte, harde, felle knal. Hoe een vlekkeloze vertrekkersreis en zorgeloze oceaanoversteek opeens een andere wending krijgt.

Tekst ERIC WESTERVELD Foto's ERIC WESTERVELD EN KARIN DUINKER

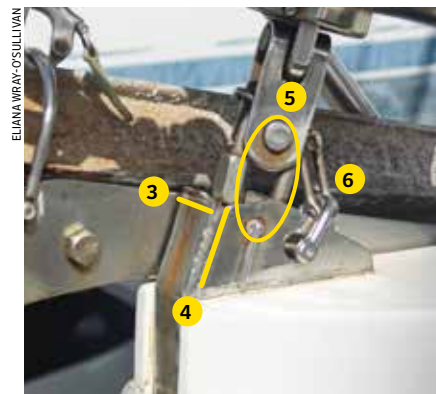
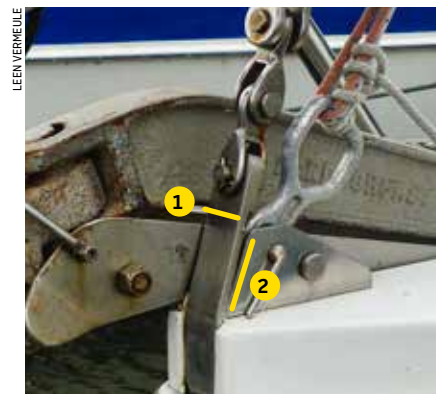
Vanuit mijn *captains seat*, stuurboord achterin de kuip, lui onderuitgezakt op een stel kuipkussens, overzie ik alles. Het is nacht; de vrijwel volle maan weerkaatst het zonlicht op ons witte schuitje, ergens voor de kust van Westelijke Sahara, halverwege de Canarische Eilanden en Kaapverdië. Met alleen een goed gevulde en uitgeboomde genua over bakboord koersen we met een stabiele zes knopen zuidwaarts. Terwijl het kontje van onze *Catherine* ritmisch wordt opgetild op de deining van de Atlantische Oceaan, richt ik mijn blik op de windvaan, het ambachtelijk, wonderlijk stuk vernuft dat onze reis een aantal treden doet stijgen op de ladder van genot. Ik hoef niks te doen en doe ook niks, ik kijk naar de zeilen,

de maan en de sterren. Ik luister naar het geluid van het zeewater tegen de romp. Ik ervaar een diep geluk, hier, op ons bootje, op zee. Hier waan ik me los van alles wat we met z'n allen onder 'beschaving' verstaan. Ik voel me deel van het grote alles, de natuur, het universum.

Verzamelen op de Canarische Eilanden

Maar vooral voel ik me verbonden met de bemanning: ons gezin. Tien dagen geleden lagen mijn vrouw Karin en ik in de haven van Las Palmas, Gran Canaria. Onze dochter Liselot en zoon Joris stapten op: zij hadden de laatste maanden van hun studie zo gepland dat ze in januari en februari 2020 met pa en ma konden meezeilen naar de

overkant. Op naar Suriname! We waren niet eerder verder gekomen dan de Oostzee en de Kanaaleilanden, sinds we de boot in 2011 hadden gekocht. Dan is zo'n grote reis best spannend. Na ons vertrek uit Rotterdam groeide gaandeweg het vertrouwen – in onszelf en in *Catherine* – na de oversteek van de Golf van Biskaje, afzakkend langs de Iberische westkust, via Porto Santo en Madeira naar de Canarische Eilanden. Een paar keer hadden we pittige wind, zoals de 35 knopen met uitschieters tijdens de vierdaagse oversteek naar Porto Santo. Hoewel Karin voor het eerst (en gelukkig ook voor het laatst) last had van zeeziekte en zich een paar dagen amper liet zien, waren *Catherine* en ik in ons element.

1. Op de oceaan brak de putting hier af.
2. De originele lasnaad had hier losgelaten; die hebben we opnieuw laten lassen.
3. De breuk.

4. De reparatie-lasnaad die het rvs verzwakte.
5. De noodschalm die Joris en ik op de oceaan hebben kunnen bevestigen.
6. Voor de zekerheid extra harpsluitingen.

▲ Boven: Joris houdt de gedemonteerde rolreef vast voordat we die aan de noodschalm bevestigen. ◀ De noodreparatie is geslaagd; we zijn zichtbaar opgelucht!

WAT WAS ER PRECIJS AAN DE HAND?

Tijdens de voorbereidingen op de reis kwam aan het licht dat er een mankement aan het boegbeslag was: de lasnaad (die de eigenlijke putting verbindt met een stuk dekbeslag) was los. Voor de zekerheid hebben we toen de hele unit gedemonteerd en naar de lasser gebracht. Juist die laswerkzaamheden zijn waarschijnlijk de oorzaak geweest van de breuk van de putting. Door het lassen is het rvs waarschijnlijk verzwakt. Bovendien is de hoek waaraan het stag trekt, niet dezelfde als die van de lasnaad. Dat is ook de reden dat de lasnaad aanvankelijk had losgelaten. Na het lassen ontstond opnieuw een puntbelasting op een verzwakt stuk rvs. Na verloop van tijd ontstond daardoor metaalmoedheid. De oorzaak zit 'm waarschijnlijk dus deels in het ontwerp van de putting, in combinatie met het herstellende laswerk. In de gemoderniseerde versie van de Catalina 36, de Mk2, is de putting opnieuw ontworpen en is dit euvel verholpen. Terugkijkend zou ik willen dat ik de oude putting niet had laten repareren, maar gelijk een nieuwe had geplaatst! Zelfs niet laten repareren was nog beter geweest.

▲▲ Ankerop bij Maspalomas (Gran Canaria), op weg naar La Gomera, van waaruit we de oversteek naar Kaapverdië maken.
▲ Liselot en Joris stappen op in Las Palmas en zeilen mee naar Suriname.
▲► Op weg naar Kaapverdië experimenteren we met de zeilvoering: een gennaker en een uitgeboomde werkfok als melkmeisje.

Mindelo, springplank voor de oceaanoversteek

Joris en Liselot vinden snel hun draai aan boord. Iedereen pakt zijn rol, we verdelen de taken en draaien wachten van vier uur. We vangen een tonijn, Joris toont zijn culinaire vaardigheden en Liselot leert snel als navigator. We hebben afgesproken: bij twijfel roep je gelijk mij erbij. Heb je een extra handje nodig, dan maak je de wacht die na jou komt wakker. Na zesentwintig dagen naderen we zo São Vicente. We koersen naar de havenstad en springplank voor zeezeilers: Mindelo. Rond middernacht varen we er de baai in. De wind was al wat aangetrokken, maar nu is het plotseling erbarmelijk weer, met regen, harde wind, slecht zicht. We passeren enkele geankerde vrachtschepen, de baai ligt vol zeiljachten die rukken aan hun ankerkettingen, een stel scheepswrakken ligt te verroesten. Joris stuurt ertussendoor en erlangs. "Daar!" roept Liselot. Op de steiger staan de mannen van de marina te seinen met zaklampen. Daar moeten we wezen. We leggen aan, doen wat strikt noodzakelijk is en duiken ons bed in. We zijn in Afrika!

We blijven een weekje in Mindelo, ontmoeten andere wereldzeilers, bunkeren, maken de boot vertrekklare voor

de grote plas, genieten van de lokale horeca met livemuziek en geven toe aan de verleiding om plaats te nemen op het terras van het *floating restaurant* van de marina. Hier treffen we zeezeilers van allerlei pluimage: de stille solozeiler met het schuim van het bier aan zijn snor en etensresten in zijn baard, het verliefde jonge stel in hun bescheiden 32-voeter, de welgestelde 65-plussers van het luxeschip met drie badkamers, de stoere zeebonk die koers zet naar Patagonië. Op het terras zit ook: de opschepper. Geen zee te hoog, geen kust te ver, geen storm te hard, hij heeft het allemaal meegemaakt en geeft tijdens de meest erbarmelijke omstandigheden geen krimp. Wij, lief gezinnetje uit Rotterdam, zitten tussen al die bijzondere en minder bijzondere mensen, heffen met al die zeeschuimers het glas met een halve liter lokaal gebrouwen bier – want hoe verschillend we ook zijn, we delen de liefde voor het zeilersbestaan. En dat bier smaakt iedereen.

Zorgeloos op de oceaan

Daar gaan we. Westwaarts! Onze nieuwe vrienden luiden ons uit met gejoel en scheepstoeters. De komende dagen is er een gunstige wind. Ongeduldige zeilers zijn eerder vertrokken en dobberen dagenlang op een vrijwel windstille zee, in de windschaduw van São Vicente en Santo Antão. Wij hebben wind, hijsen de zeilen, en hoewel de wind even inkakt, trekt die toch weer aan. We zijn amper de baai uit als Joris roept: "Walvissen!" Hun spuitwater geeft een extra feestelijk tintje aan ons vertrek. Na een dag of twee hebben we ons oceanaritmie hervonden. Joris gooit een vislijntje uit, Liselot bewaakt de koers en tekent elke dag een positie in de overzeiler. Karin en ik

worden ontlast door deze jonge, gretige bemanning. Lekker kokkerellen. Beetje experimenteren met de zeilvoering. De Atlantische Oceaan oversteken? Geen centje pijn! En waarom zou het niet zo blijven tot onze aankomst op de Îles du Salut, de eilandengroep voor de kust van Frans-Guyana? We voelen ons veilig op onze boot, alles onder controle, alles verloopt volgens plan. Als Joris en Liselot dan ook nog een tonijn binnenhalen en de steak even later op ons bord ligt, dan realiseren we ons met zijn vieren hoe uitzonderlijk het is dat we deze prachtige ervaring met het hele gezin beleven.

Stront aan de knikker

Na een week zijn we ongeveer halverwege, letterlijk midden op de oceaan, en zeilen met uitgeboomde genua en gereefd grootzeil over de andere boeg. Het is in de avond, rond negenen. Joris en Karin liggen al te slapen, Liselot heeft zich geïnstalleerd op de *captains seat* voor haar avondwacht. Tevreden ga ik te kooi, kijk nog een keer op de papieren en digitale kaarten. We gaan prima. Prognose: nog een dag of acht. Langzaam zak ik weg op het wiegen van de oceaan. Ik lig vredig te slapen als een abrupt, zeer kort en fel geluid – Pang! – mij terughaalt naar de werkelijkheid. Ik ken elk kraakje of piepje van *Catherine*, maar dit geluid is anders, dit heb ik nog niet eerder gehoord. Mijn lichaamsharen staan recht overeind, kippenvel, mijn ogen zijn open, een fysieke reactie op: stront aan de knikker, onheil, ernstig, alarm, actie. Ik vlieg naar de kuip, waar Liselot probeert te achterhalen waar het geluid vandaan kwam. "Pap," zegt ze bezorgd, "ik hoorde een" Ik onderbreek haar. "Maak

Joris wakker." Mijn oog valt op de genua en het voorstag. Los. Kapot. Ik kijk gelijk omhoog: de mast lijkt het te houden. Ik lijn mezelf aan en begeef me naar de boeg. Daar zwiepen de genua en het voorstag hulpeloos heen en weer, de trommel van de rolreef trekt aan de reefflijn en ik zie de wild zwaaiende boom. Het is een kwestie van tijd voor ook die het begeven. Wat ik nooit had gedacht dat zou gebeuren, is een feit: een cruciaal dik stuk rvs, de putting, is afgebroken. Joris is inmiddels ook bij de boeg. De adrenaline, maar ook de angst, giert door mijn lijf. We hadden alles onder controle, nu hebben we geluk nodig. Ik kijk Joris in de ogen, ik zie hem denken: wat nu? Ik probeer na te denken, een plan te maken. Ik denk aan Karin, ik zie Liselot, turend boven de buiskap. Ook zij heeft inmiddels door wat er aan de hand is. In een kort moment denk ik in lichte paniek: ik had hen nooit moeten meeslepen in dit zeilavontuur.

Ratio verdringt emoties

Ik weet me te herpakken; de ratio verdringt de emoties. Ik kijk weer omhoog, de mast lijkt niet te buigen of bewegen. "Alsjeblieft, blij staan," zeg ik zachtjes. Het kortere kotterslag – goddank had ik dat voor deze reis laten plaatsen tijdens het vervangen van alle stagen – geeft nog steun aan het onderste vier vijfde deel van de mast. Het onderwant steunt de mast tot halverwege. Maar waar het kotterslag vast zit aan de mast, kan de mast knakken. "Joris, we halen de boom eraf en rollen dan de genua in." Terwijl het voorstag met het hele rolreefysteem, een metertje of vijftien lang en tientallen kilo's zwaar, gevangen door de wind heen en weer bungelt, tegen de preekstoel aan klettert, dan weer met de trommel op het voordek

Ik lig vredig te slapen als een scherp, abrupt geluid – Pang! Zeer kort en fel – mij terughaalt naar de werkelijkheid

AVERIJ

knalt, draai ik met de hand aan de trommel de genaue stukje voor stukje in, terwijl Joris, terug in de kuip, de reeflijn binnenhaalt. Ik moet oppassen dat mijn hand niet bekneld raakt en ik mezelf verwond, maar het lukt.

We knopen het voorstag met een tros vast aan een klamp. Daarna bevestigen we het spinnakerval en de kraanlijn als provisorische voorstagen. In de tussentijd zetten Liselot en Karin het derde rif in het grootzeil om de krachten op de mast te verminderen, maar laten we het grootzeil wel staan, omdat de wind van achter de mast naar voren duwt. Terwijl Liselot en Karin in de kuip de boot sturen en ons gadeslaan, werken Joris en ik geweldig samen. Elk besef van tijd verdwijnt.

Dan is de noodklus geklaard en zitten we na te hijgen in de kuip. De mast beweegt niet, is niet krom, lijkt stabiel. We spreken af bij dageraad de situatie opnieuw op te nemen.

Geslaagde noodklus

De volgende dag maken we een plan voor een stevigere, betere noodoplossing. We willen het voorstag aan een oog op het boegbeslag bevestigen. Daarvoor moet eerst de genaue worden geborgen, daarna de rolreefinstallatie worden gedemonteerd, om bij de spanner van het voorstag te kunnen komen, die losser te draaien en ruimte te maken voor de noodverbinding. Gelukkig werkt de wind mee: een knoop of vijftien, zodat we de genaue onder controle houden en snel aan dek weten te krijgen. Dan begint de demontage van de rolreefinstallatie. Alles zit enorm vast

◀ Aan de steiger van Mindelo, springplank voor de oceaan-oversteek.
▼ Na aankomst liggen we in de baai van Île Royale.

De laatste dagen van de oversteek genieten we weer van de oceaan en vangen we een tonijn.

en de deining bemoeilijkt het werk. Joris en ik staan op de boeg, Liselot geeft door het voorluik gereedschap aan. Oppassen dat er niets in de zee valt. Met een uiterste krachtsinspanning, vergezeld met een diepe oerkreet, kan ik wat gecorrodeerde inbusbouten loskrijgen. Het lukt! Nu kan ik bij de stagspanner en is de oplossing nabij. Gaandeweg is er weer ruimte voor een lach, een grapje, een relativering: "De mannen doen het werk, lekker traditioneel!" We bevestigen het voorstag met een nood-schalm - gelukkig heb ik die ergens in een doos - aan het oog, spannen het stag een beetje op en zetten het rolreef-systeem weer in elkaar. Dit was een zeer geslaagde noodklus, verricht met vereende krachten! We hijsen de werkfok aan de kottersstag, en met het rif in het grootzeil zijn we bewust ondertuigd om de krachten beperkt te houden, maar halen we toch nog vijf à zes knopen vaart.

Terug in het slome ritme

Langzaam, na een dag of twee, maakt de stress plaats voor ontspanning. Nu ik zeker weet dat de nood-schalm houdt en de mast redelijk goed verstaagd is, kan ik opnieuw genieten van de oceaan. We vallen weer terug in ons slome ritme. Visje vangen. Koken. Afwassen. Slapen, wachten draaien. Positie intekenen. Een controlerondje over het dek. Ik kijk omhoog en controleer enkele malen per dag de noodverbinding. Die mast blijft wel staan.

Tijd is een bijzonder fenomeen. In ontspanning, uitkijkend over de oceaan, denk je soms een uur lang aan hetzelfde. Tijdens een noodsituatie verdicht de tijd zich, en persen allerlei gedachten en overwegingen zich samen in een enkele seconde. Deze gedachte wordt onderbroken als we, na zestien dagen op de oceaan, de drie Îles de Salut in zicht krijgen. Een halve dag later strijken we de zeilen in de luwte van Île Royale, gooien het anker uit en springen in de zee. We hebben het gehaald! 📍

